

Radiotherapie (bestraling)

U bent door uw arts doorverwezen naar de afdeling Radiotherapie van het Universitair Medisch Centrum Utrecht (UMCU). Dit is het bestralingscentrum voor Midden Nederland. In dit hoofdstuk leest u kort wat de behandeling inhoudt en hoe de gang van zaken ongeveer is.

De bestralingsarts informeert u hier ook nog uitgebreid over.

Wilt u voor uw behandeling liever naar een ander bestralingscentrum? Laat dit dan weten aan uw chirurg.

De aanmelding

Wij sturen uw gegevens naar de afdeling Radiotherapie van het UMCU. Zij maken vervolgens een afspraak voor een intakegesprek met de radiotherapeut. U krijgt de afspraak schriftelijk of telefonisch door.

Het gesprek kan plaatsvinden in het UMCU, maar ook in het St. Antonius Borstkankercentrum. De radiotherapeut van het UMCU komt dan hier naartoe. In dat geval overlegt de verpleegkundig consulent dit met u en maakt de afspraak voor u.

Het gesprek met de radiotherapeut kan zowel voor als na uw operatie plaatsvinden.

Gesprek

Het eerste gesprek met de radiotherapeut duurt ongeveer een half uur. Hij/zij vertelt u hoe de behandeling verloopt en u kunt uw vragen stellen. Daarna krijgt u vervolgafspraken in het UMCU voor een CT-scan en voor het aftekenen van het bestralingsgebied. Vervolgens krijgt u een lijst met de data waarop u verwacht wordt voor de bestralingen.

Wat is bestraling?

Radiotherapie ofwel bestraling is de behandeling van kanker met straling. Deze straling is dezelfde als bij het maken van röntgenfoto's, maar dan met een veel hogere energie. Het doel van de behandeling is snel delende cellen (kankercellen) te doden, terwijl gezonde cellen zoveel mogelijk gespaard blijven. De straling is onzichtbaar, niet te ruiken en niet te voelen.

Reden voor bestraling

Bestraling bij borstkanker wordt geadviseerd:

1. na een operatie als onderdeel van een borstsparende behandeling;
2. in sommige gevallen na het verwijderen van de hele borst.

De radiotherapeut bepaalt het behandelplan en bespreekt dit met u tijdens het eerste gesprek.

Het behandeltraject

Voordat de bestralingen beginnen, moet eerst de operatiewond genezen. Dat duurt ongeveer 5 à 6 weken. Daarna volgen doorgaans 16 tot 23 bestralingen. Als u op hogere leeftijd bent of een matige conditie hebt, kan de radiotherapeut kiezen voor een aangepast schema. Dat wordt met u besproken.

Om de huid zo min mogelijk te beschadigen, zijn de bestralingen verspreid over 4 tot 5 weken. U komt dan elke doordeweekse dag voor een bestraling. Eén bestraling duurt een aantal minuten, afhankelijk van de grootte van het gebied dat bestraald moet worden. In totaal bent u elke keer ongeveer een half uur tot een uur in het ziekenhuis.

Bijwerkingen

Bijwerkingen op korte termijn

Huidreactie

Tijdens de bestralingsperiode tot de eerste weken erna kan de bestraalde huid verkleuren. De kleur kan variëren van lichtrood tot rood, of bruin tot donkerbruin. Als de huid flink rood is, kan deze gaan vervellen. Dit is tijdelijk. Ook kan de huid droog aanvoelen en jeuken. Het is daarom belangrijk de huid goed te verzorgen tijdens de bestralingsperiode. De radiotherapeut geeft u advies over de huidverzorging.

Of u last krijgt van uw huid, hangt erg af van persoonlijke kenmerken. U hebt meer kans op een reactie als u een gevoelige huid hebt of een groter borstvolume. Vrouwen met een getinte huid hebben doorgaans minder last van huidreacties.

Bijwerkingen op lange termijn

Vermoeidheid

Tijdens en/of na de bestralingsperiode kunt u last hebben van vermoeidheid. Dat kan komen doordat u moet reizen van en naar het ziekenhuis, maar het kan ook een reactie zijn op de behandeling. Als u last van vermoeidheid hebt, kan dit enige maanden aanhouden. Het is dan verstandig om uw activiteiten in die periode aan te passen.

Ook bestaan er speciale herstelprogramma's onder leiding van fysiotherapeuten om de conditie weer wat op te bouwen. Vraag uw verpleegkundig consulent naar de mogelijkheden.

Steken in de borst

Een half jaar tot een jaar na de bestralingen kunt u last hebben van steken in de borst. Dit kan pijnlijk zijn. Het komt vaak onverwacht en duurt kort. Het is een reactie van het bestraalde weefsel. Vaak is het na inspanning erger. U hoeft zich daar niet ongerust over te maken.

Oedeem (vochtophoping) in de borst

U kunt wat hardere plekken in de borst hebben na het bestralen. Dit herstelt meestal na enkele weken. Als u er daarna nog last van hebt, kunt u de verpleegkundig consulent vragen om een verwijzing naar een lymfdrainagetherapeut in uw woonomgeving. Daar worden goede resultaten mee bereikt.

Vaster, steviger aanvoelende borst

Door de bestralingen ontstaat fibrosering van weefsel. Dit betekent dat de borst minder soepel wordt en meestal steviger aanvoelt dan voorheen. In de loop van de tijd kan dit weer minder worden, maar de borst wordt meestal niet meer zo soepel als voor die tijd.

Stand en vorm van de borst/tepel

Door de stevigere structuur van de borst zie je vaak dat de behandelde borst wat 'hoger' staat dan voorheen. Als het litteken vlak naast de tepel zit, kan ook de stand van de tepel enigszins veranderen (intrekken of iets afstaan). Met kleding en een goede beha kunt u het verschil opheffen. Soms is dit niet voldoende. Dan kunt u een deelprothese in de beha dragen.

Vervoer naar het UMCU

Veel mensen gaan tijdens de behandelperiode met de taxi naar het ziekenhuis. De reiskosten van en naar het UMCU krijgt u (deels) vergoed van de verzekering. Van de radiotherapeut kunt u een machtiging krijgen voor declaratie van uw reiskosten. Informeer bij uw zorgverzekeraar wat uw eigen bijdrage is en met welk taxibedrijf u mag reizen.

Controles

De eerste drie jaar na uw behandeling blijft u onder controle, afwisselend bij de chirurg en de radiotherapeut. Van de verpleegkundig consulent krijgt u een kaartje waar deze controles op staan aangegeven.